

RAA Rapport 1519/66
Härför 4 teckningskopior

Riksantikvarieämbetet överlämnar
denna avskrift för kännedom till
Byggnadsant. H. Wideen

På uppdrag av Riksantikvarieämbetets Byggnadsminnesavdelning har undertecknad under tiden 30 september till 16 oktober 1965 varit platsledare för grävningsundersökningen av Nya Lödöse kyrkoruin vid Gamlestadstorget i Göteborg. Under denna period avslutades utgrävningen, som pågått sedan början av juni månad detta år. Kyrkoruinen har tidigare varit föremål för undersökning. Denna utfördes år 1915 under ledning av professor Sixten Strömbom. Den förnyade undersökningen, som bekostats av Göteborgs stad, har föranletts av en planerad trafikled, vilken kommer att dragas genom området och nödvändiggöra borttagandet av kyrkoruinen. I slutet av september månad hade större delen av kyrkoruinens murar borttagits i syfte att blottlägga rustbädden. Efter undersökning av denna och kvarstående murpartier kunde två etapper i kyrkans byggnadshistoria utläsas. I utgrävningens slutskede påträffades också ett stort antal gravar. Vidare grävdes ett provschakt på området för den gamla stadsbebyggelsen norr om kyrkoruinen. En redogörelse för dessa arbeten lämnas i det följande. Siffror satt inom parentes hänvisar till bild. Nivåförhållandena är angivna i förhållande till stadens O-plan. De fynd som anträffats under utgrävningen uppräknades och en fyndförteckning upprättades. Denna har följaktligen ej förts i löpande följd. Största delen av fyndkomplexet härrör från mer eller mindre omrörda fyllnadslager. Endast de föremål som påträffats under golven i sakristian eller i gravarna kan anses användbara ur dateringssynpunkt. Det osteologiska materialet har omhändertagits av docenten Thord Lewin vid Sahlgrenska sjukhusets anatomiska institution, vilken kommer att bearbeta detta.

Stockholm i december 1965

Charlotte Önstad
fil.kand.

TORNET

Av torngrunden återstod förutom västmurens bägge djupt liggande hörnstenar, vilka utgjordes av över 2 meter breda gråstenshällar med rester av bruk på ovansidan, ett obetydligt stycke av nordmurens östligaste del samt den intill denna och kyrkans västgavel liggande, närmast kvadratiske grunden efter torntrappan. Den senare bestod av gråsten och bruk med enstaka inslag av tegel. (7) Några spår av de år 1915 tydligen existerande resterna av en spindeltrapp kunde ej skönjas. En utskjutande och med bruk bemängd sten i västgavelns grund omedelbart söder om torntrappan, tydde på att torn och västgavel varit murade i förband. Rustbädden för tornets södra mur, bestående av stockar lagda parallellt i nord-sydlig riktning, låg i linje med södra delen av västgavelns rustbädd och föreföll vara utlagd samtidigt med den senare.

LÅNGHUSET OCH KÖRET

Västgavelns grund, av vilken norra delen återstod, bestod av glest lagd gråsten med brukrester ovan (1, 8). Murens tjocklek var 2 meter. Mitt för tornet låg två bilade ekstockar, vilka var omkring 3 meter långa. Söder om dessa var rustbädden frilagd. Den bestod på platsen för västgavelns södra ände av över 5 meter långa stockar, som lagts parallellt i nord-sydlig riktning, samt en 8 meter lång stock, vilken kilats in mellan de i samma riktning placerade stockarna i rustbädden för västra delen av södra långhusmuren (2, 9). De senare hade på tre ställen "låsts" av serier om ett drygt tiotal nedslagna stolpar med en tjocklek av ca 15 cm. Dessa rustbäddar synes följaktligen vara utlagda samtidigt, varför man vågar förmoda att även murverket i kyrkans västra del tillkommit i samma byggnadsetapp. Intill området för vapenhusets bortrivna grund ändrade rustbädden karaktär. Den bestod här endast av fyra stockar, vilka lagts parvis i öst-västlig riktning med ett inbördes avstånd av 2,5 meter (3). Dessa låg dock på samma nivå som rustbädden för kyrkans sydvästra murpartier. Under vapenhusets sydöstra hörn fanns en osymmetrisk pålning av drygt tjugo stolpar av skiftande dimensioner. Även under östra delen av området för södra långhus- och kormuren förekom en rustbädd, som utgjordes av i nord-sydlig riktning tätt lagda stockar. Dessa låg emellertid på en lägre nivå

och kunde vid tidpunkten för denna undersökning ej registreras, då schaktet här vattenfyllts. I schaktväggen mitt för södra delen av koret låg en 3 meter lång gråstenshäll, på vars östra sida fanns rester av murverk bestående av gråsten och tegel. Då schaktet, som var mycket djupt, här låg i omedelbar närhet av gatan, kunde denna del av anläggningen ej framprepareras på grund av rasrisk. Sannolikt rörde det sig om lämningarna efter en koringång till kyrkan.

Av norra långhusmuren återstod väster om sakristian en grund av upp till 2,5 meter breda gråstensblock, på vilka rester av bruk tydligt angav murlivets sträckning (10). Muren har här haft en tjocklek av 1,5 meter. På norra sidan av detta parti fanns en närmast kvadratisk, 2x2,5 meter stor grund av gråsten, sannolikt för strävpelare (11). Dessa grunder låg mycket högt i förhållande till övriga murpartier. Omedelbart öster härom var muren bortriven, men fanns kvar, ehuru delvis mycket skadad, längs med sakristian. Muren ändrade här karaktär. Den bestod av till stor del tuktad gråsten och tjockleken varierade mellan 1,20 och 1 meter. Vidare var den bevarad upp till 2 meters höjd och stod på en omkring 1 meter utskjutande utbottning av gråsten, vilken i sin tur vilade på en rustbädd av stockar lagda i nord-sydlig riktning (12). Rester av en likartad utbottning blottlades även intill området för den bortrivna östra kormuren (13). Denna synes ha varit murad i förband med norra kormuren, ty i den senare fanns bevarad en kraftigt utskjutande sten med bruk ovan, vilken vilade på en stor sten i östra kormurens utbottning (14). På södra sidan av norra kormuren fanns en tydlig, horisontell sotrand markerande brandlager, ovan vilket muren var skörbränd (15). Detta brandlager låg i samma nivå som några golvplattor av tegel, likaledes med brandspår, intill sakristians ingång. Ca 25 cm under sotranden kunde en lägre golvnivå antagas, då den i övrigt släta murytan här hade utskjutande sten (14). Detta antagande stödes även av följande omständighet. En serie om åtta stolpar med en genomsnittlig diameter av 20 cm anträffades med 2 till 1,5 meters mellanrum nedslagna i utkanten av murens utbottning. Samtliga stolpar, som var spetsade i nedre änden, hade huggits av i samma höjd som den lägsta golvnivån. Stolparna var sannolikt lämningar efter byggnadsställningar. För detta talar deras anknytning till utbottningen och närhet till muren. Stolparna synes i varje fall ha varit för klena för att bära en takkonstruktion, mot vilken teori även det ringa avståndet från muren talar. En stolpe av samma typ anträffades i sydöstra delen av koret, där emellertid såväl mur som utbottning avlägsnats.

Som rester av byggnadsställningar får troligen även de i korets mitt påträffade stolparna räknas (16). Dessa utgjordes av fyra kraftigare stockar, ca 30 cm i diameter, nedslagna i en oregelbunden fyrkant med ett inbördes avstånd av 4,5 meter i nord-sydlig och 3 respektive 2,5 meter i öst-västlig

riktning. Omedelbart söder om den sydvästra stolpen anträffades fem mindre, delvis omkullfallna stolpar, vilka varit nedslagna tätt intill varandra (18). Den nordöstra stolpen hade tydligen stöttats av fyra mindre stolpar, som slagits ned kring dess nordliga sida och därvid skadat en barngrav (19). Den nordvästliga stolpen var däremot kringgärdad av 1 och 2 tums bräder av varierande bredd, vilka slagits ned tätt intill varandra i en elipsformad krans (20). Ovansidan av dessa stolpar och bräder var så multnad, att några tydliga huggspår ej kunde urskiljas. Högden, som varierade något sinsemellan, översteg emellertid ej den antagna nivån för ett lägsta golv i kyrkan.

Kyrkan har varit treskeppig. Av de fyra pelarparen återstod på södra sidan endast obetydliga lämningar efter rustbäddar för de två östligaste pelarna. Rustbädden utgjordes av omkring 2,5 meter långa stockar plaserade i nord-sydlig riktning. Av den östligaste återstod endast en stock, av den andra, från öster räknat, tre stockar med ett inbördes avstånd av ca 1 meter. Ovan de senare låg rester efter två mindre stockar i rät vinkel mot de undre (21). På norra sidan hade tre av pelarna vilat på rustbäddar. Dessa bestod av serier om fyra stockar av en längd varierande mellan drygt 3 och 2,5 meter och med ett inbördes avstånd av 0,50 till 1 meter. Den tredje rustbädden från öster räknat hade även tunnare stockar lagda vinkelrätt mot de undre. På rustbäddarna för andra och tredje pelaren från öster räknat låg en packning av gråsten och enstaka tegel. Den tredje i ordningen hade även rester av murning mellan och över översta stenlagret. Av den västligaste pelaren på norra sidan återstod endast en gråstenspackning (22).

Ännu en rustbädd hade anträffats. Denna låg i nordöst, delvis över utbottningen till kormuren och i linje med rustbäddarna för pelarna i kyrkans norra del. Rustbädden ifråga bestod av åtta stockar, från 3,50 till 2 meter långa, som lagts något snett i öst-västlig riktning på fyra undre stockar, av vilka tre, i östra änden, följde den bortrivna kormurens riktning. Den fjärde, i rustbäddens västra ände, låg i rakt nord-sydlig riktning. Då rustbädden tydligen anpassats efter kormuren, får man anta att den utlagts för att bära en strävpelare.

Då lämningarna efter pelarna och den väster om sakristian belägna grunden till norra långhusmuren låg för högt, för att kunna sammanställas med de tidigare beskrivna spåren av golv, får man antaga en översta tredje golvnivå för långhus och kor. Detta kan ej ha legat lägre än 30 cm över det andra, "brända" golvet (se sektionsritning).

SÄKRISTIAN

Den drygt 15 meter långa och omkring 6 meter breda sakristian på kyrkoruinens nordöstra sida synes ha varit murad i förband med långhus- och kormuren. De delvis starkt skadade murarna bestod av till stor del tuktad gråsten och varierade något i tjocklek. Sålunda var den östra 90 cm tjock, medan den norra mätte omkring 1 meter och den västra 1,10 meter. Sakristian var uppdelad i två rum genom en 90 cm tjock mellanvägg murad i förband med långhusmuren. Det västra av rummen var något större än det östra. Dörröppningen mellan de bägge rummen, som låg i mellanväggens norra del, var ytterst fragmentarisk, men genom tegelavtryck i bruket på gråstenshällarna, kunde dess bredd antagas ha varit 1 meter (23). I bägge rummen hade muren spår av kalkning. Dörröppningen mot kyrkan låg i det östra rummet omedelbart intill mellanväggen. Omfattningen av tegel synes ha varit profilerad ut mot kyrkan. Dörranslagen satt på norra sidan mot sakristian. En tröskel av tegel i ett skift hade lagts på ett ca 20 cm tjockt lager av sand. Denna tröskel synes ha hört samman med det tidigare borttagna i sand satta kullerstensgolvet i sakristians östra rum. Sedan denna tröskel tagits bort, framkom ett fragment av fogristning på östra dörrposten (25) samt en skadad undre tröskel, bestående av hårt packad tegelflis och bruk ovan gråstenshällar, vilka låg i samma nivå som det andra golvet i sakristians östra rum (26, 27). Detta bestod av tegel med inslag av gråsten längs södra och norra murarna (28). Såväl tegelgolv som tröskel bar kraftiga brandspår och får sålunda sammanställas med den andra "brända" golvnivån ute i kyrkan. Översatta golv i det västra rummet var av tegel och låg i samma nivå som tegelgolvet i östra rummet (24). Det förra saknade emellertid spår efter brand. Under tegelgolvet i västra rummet var lagerföljden uppfifrån räknat: 20-30 cm lera, 3-4 cm brun, grovkornig sand med brandrester, 1 cm kalk, 2-30 cm bruk med enstaka gråsten (29), ca 10 cm fyndlöst brandlager, ca 25 cm sand samt orörd ledbotten. I det övre sandlagret, där huvudparten av fynden låg, anträffades ett omkring 40 cm långt stycke av en svartbränd takbjälke av ek, som var 22 cm bred och 12 cm hög. I östra rummet var lagerföljden i stort densamma frånsett att här påträffades rester av ett tunt brädgolv lagt i öst-västlig riktning (30). Brädgolvet låg på lagret av bruk, ca 20 cm under tegelgolvet.

Av de många fynd, som gjordes i sakristian må nämnas fragment av en kyrkklocka av brons, vilket påträffades i brandlagret på tegelgolvet i östra rummet, en stor mängd bokbeslag av brons och silvermynt, som anträffades i övre sandlagret under tegelgolven i de båda rummen samt delar av vaxljus, vilka låg

under trögolvet i östra rummet ovan östra murens utbottning. Av de sammanlagt tio mynten var sju danska. I västra rummet anträffades ett mynt slaget för Kristian I (1448-1481), fem för kung Hans (1481-1513), två brakteater från Sverige eller Mecklenburg (1300-talets slut) och en Gote, i östra rummet ett för Kristian I.

SAMMANFATTNING

Av den här redogjorda undersökningen framgår att sakristian liksom tydligen koret och östra delen av långhuset tillhört ett äldsta kyrkbygge. Detta synes ha fungerat som helgedom, då minst ett 20-tal gravar, (varom närmare nedan), två golvnivåer och fynd, antydande ett ej föraktligt bokbestånd, hör till denna period. Hur detta kyrkbygge varit avslutat mot väster samt vilken takkonstruktion det haft var ej möjligt att avgöra. I långhuset saknades varje spår efter tvärgående murar eller träkonstruktioner. Kyrkan har vidare brunnit före den senare byggnadsetappen, som tydligen omfattat långhusets västra del, och tornet samt valvslagning och nytt golv.

I Nya Lödöse, som grundlades år 1473 skall enligt arkivaliska uppgifter ett första kyrkbygge ha påbörjats år 1526. Myntfynden talar för att i varje fall tegelgolven i sakristian knappast kan ha tillkommit före detta år. Vidare nämnes i stadens tänkeböcker under åren 1594 och 1595 ett kyrkbygge av sten. Detta förefaller att ha varit ett omfattande och angeläget arbete, vilket synes stämma väl med den senare byggnadsetappen.

GRAVARNA

Ett 30-tal gravar hade anträffats och registrerats vid slutet av september månad. Efter en systematisk genomgrävning av hela koret och långhuset uppgick gravarnas antal till 75. Lösa mänskoben från skadade gravar tillvaratogs utan registrering av läge och nivå. Gravarna har numrerats efterhand som de påträffats. 21 gravar låg helt eller delvis under rustbädd för pelare, nämligen nummer 20-25, 28, 31, 41, 42, 48-55. Dessa bör alltså ha tillkommit före 1590-talet. Mer eller mindre fragmentariska träkistor, sammanfogade av bräder, hade gravarna 26, 32 samt 60-61. Den senare, som var starkt skadad, innehöll resterna av två skelett, vilka placerats ovanpå varandra i kistan. Den döde i grav 68 hade lagts på en i det närmaste helt bortmultnad bädd av halm, gräs och mossa. På grund av missförstånd borttogs denna grav, liksom även grav 69, före fotografering. Grav 70, som låg mycket djupt i lerlager, innehöll ett

delvis balsamerat lik. Över skelettets buk anträffades nämligen en oregelbunden vit kaka av vaxliknande material, under vilken mjukdelar bevarats. Graven, som vattenfylldes på grund av sitt djupa läge, var närmast omöjlig att fotografera.

Gravgåvor förekom i nio av gravarna. I tre av dessa hade den döde utrustats med färla av trä, nämligen grav 17, 40 och 44, av vilka de båda sistnämnda var barngravar. I grav 17 låg även ett ris bredvid färlan och i grav 44 ett Andreaskors av snodda kvistar. I grav 18, där fragment av den dödes guldbroscherade klädnad bevarats, huvudsakligen på skelettet, låg ett fragmentariskt sigill av rött vax samt delar av kalk och paten av gulvitt vax. Dylika vaxattrapper av kalk och paten anträffades också i gravarna 25 och 63, medan sigill av rött vax även förekom i gravarna 20 och 58. I den sistnämnda graven låg sigillet i en svarvad dosa av trä. I grav 42 påträffades runt den dödes högra hand resterna av ett radband bestående av 29 pärlor av ben och en fasetterad stenkolspärla. Beträffande gravgåvornas läge hänvisas till fyndförteckningen. Gravarnas lägen framgår av planen över kyrkoruinen, nivåerna av nedanstående tabell.

Gravnr	Kranium	Fotben
17	+ 12,74 12,83	+ -
18	12,72 12,91	- 12,90
19	13,01	12,84
20	13,14	13,00
21	12,96 13,07	
22	12,94 <i>3. J. d. Kranium ist hangeren!</i>	
23	12,95	12,87
24	12,95	12,84
25	13,00	12,88
26	-	-
27	13,06 13,03	-
28	13,11	13,07
29	13,07	13,00
30	12,99	12,97
31	13,03	12,91
32	-	-
33	12,94	12,90
34	13,05	12,94
35	13,05	12,93
36	13,09	12,94
37	13,07	12,95
38	12,76	12,66
39	12,68	12,56
40	13,03	13,00
41	12,62	12,52
42	12,75	12,65
43	12,71	12,63
44	12,57	12,55
45	12,92	12,95
46	13,02	12,99
47	12,88	12,90
48	12,93	12,82
49	13,02	
50	13,04	12,97
51	12,86	12,92
52	12,87	12,89

Gravnr	Kranium	Fotben
53	+ 13,15	+ 13,04
54	13,09	12,98
55	13,19	13,00
56	13,10	
57	13,12	
58	12,78	12,75
59	12,76	12,62
60	12,97 <i>rigest vanden giest.</i>	-
61	12,97	-
62	12,85	
63	12,83	12,86
64	12,99	12,85
65	13,09	12,91
66	12,70	12,60
67	13,04	12,95
68	12,90	12,78
69	12,93	12,92
70	12,58	12,52
71	13,11	13,02
72	13,12	13,02
73	13,02	12,98
74	13,14	13,15
75	12,84	12,66

PROVSCHAKTET

Under åren 1915-1917 utförde Strömbom partiella undersökningar av området norr om kyrkoruinen. Därvid anträffades lämningar efter stadsbebyggelsen i Nya Lööse. Detta område, som nu är park och domineras av en vidsträckt gräsbevuxen plan, kommer ävenledes att beröras av den planerade trafikleden. Här upptogs parallellt med tre av gräsplanens sidor ett ca 225 meter långt provschakt (se kartan). Arbetet utfördes med en mindre grävsropa. Provschaktet visade en mycket homogen profil med magra kulturlager mellan ett, stundom två, mer eller mindre tydliga brandlager ovan orörd sand och lerbotten (70). Inga byggnadslämningar såsom murar, syllsten eller trävirke påträffades, endast några i sand satta kullerstenar. Fynden var mycket fåtaliga och bestod huvudsakligen av lergodsskärv från grytor och fat. Profilritningen, som endast gjordes av en sträcka på 15 meter (69), visar att understa bebyggelseskiktet, på en nivå av omkring + 14 meter, ligger ca 50 cm högre än kyrkoruinens understa golvnivå. Tiden medgav ej någon närmare undersökning av området.

FÖRTECKNING ÖVER FYND ANTRÄFFADE VID UNDERSÖKNINGEN AV NYA
LÖDÖSE KYRKORUIN, GAMLESTADSTORGET, GÖTEBORG.

Dnr. Ark.
 001519 18.3.66

fnr	föremål	mått i mm	läge
✓ 1	<u>nyckel</u> , järn	l. 250	långhuset, fyllnads- lager
✓ 2	<u>yxa</u> , järn	l. 150	"
✓ 3	<u>järnföremål</u> med fast- rostade bronsnitar, 3 del.	l. 230	sakristian, östra rummet, under kuller- stensgolv, i fyllnads- lager ovan tegelgolv
✓ 4	<u>kisthandtag</u> , 2 st., järn	l. 70	långhuset, fyllnads- lager
✓ 5	<u>bokbeslag</u> , 2 st., brons, orn.	br. 40	sakristian, västra rummet, under tegel- golv, i sandlager
✓ 6	<u>lergodskärl</u> , 3 fragm., brun glas.	l. 40	"
✓ 7	<u>stengodskärl</u> , 5 fragm., gulbrun/röd, flammig glas.	l. 80	sakristian, östra rummet under kuller- stensgolv, i fyllnadslag ovan tegelgolv
✓ 8	<u>stengodskärl</u> , 2 fragm., orn.	l. 55	långhuset, fyllnadslager
✓ 9	<u>fönsterglas</u> , 3 fragm., varav 1 triang.	l. 90	som fnr 7
✓ 10	<u>lergodskärl</u> , 2 fragm., olika kärl, varav 1 orn.	l. 70	som fnr 5
✓ 11	<u>gångjärnsbeslag</u> (?), 12 fragm., järn	l. 380	"
12	<u>spikar</u> , 12 st., järn <u>ej tillvaratagna</u>	ix	"
13	<u>kyrkklocka</u> , 1 fragm., brons	l. 90	sakristian, östra rum- met, i brandlager på tegelgolvet

And del
slängs
de alla

brons 1

+ Jernföremål

fnr	föremål	mått i mm	läge
V 14	<u>lergodskärl</u> , 1 fragm.	l. 70	sakristian, östra rummet, under kullerstensgolv, i fyllnadslager ovan tegelgolv
V 15	<u>stengodskärl</u> , 2 fragm.	l. 30	Sakristian, västra rummet, fyllnadslager över tegelgolv
16	<u>läderfragment</u> , 3 st.	l. 40	grav nr 18, vid huvudets södra sida
17	<u>paten</u> , ca 10 fragm., vax ?		grav nr 18, över högra bäckenbenet
18	utgå		
19	<u>ulltåt</u>		grav nr 18, vid höger axel
V 20	<u>stengodskärl</u> , 1 fragm., brun glas.	l. 30	långhuset, fyllnadsjord över gravnivå
21	<u>kalk</u> , ca 15 fragm., vax		grav nr 18, över höger armbåge
22	<u>fönsterglas</u> , 1 fragm.	l. 67	koret, under rustbädden till pelare längs i NO
23	<u>sigill</u> , 5 fragm., rött vax		grav nr 18, vid höger underarm
24	<u>sigill</u> , rött vax		grav 20, omedelb. norr om och delvis under vänster bäckenben
25	<u>läder(?)fragm.</u>	l. 25	grav 20, vid vänster bäckenben
26	<u>kalk</u> , 6 fragm., vax		grav 25, på bröstet vid vänster hand och arm
V 27	<u>lergodskärl</u> , 8 fragm., mynningar, olika kärl	l. 100-40	provschakt, östra delen, kulturjords- och brandlager ovan orörd sand
V 28	<u>lergodskärl</u> , 8 fragm., handtag, olika kärl	l. 110-20	"

fnr	föremål	mått i mm	läge
29	<u>lergodskärl</u> , 4 fragm., ben, olika kärl	l. 65 -15	provschakt, östra delen, kulturjords- och brand- lager ovan orörd sand
30	<u>paten</u> , 4 fragm., vax	l. 65	grav 25, i höger arm- bågsveck
31	utgår		
32	<u>lergodskärl</u> , 6 fragm., ben, olika kärl	l. 80-20	provschakt, västra delen kulturjords- och brand- lager ovan orörd sand
33	<u>lergodskärl</u> , 2 fragm., bottnar, olika kärl	diam. 55 br. 70	"
34	<u>lergodskärl</u> , 1 fragm., handtag	l. 100	"
35	<u>lergodskärl</u> , 5 fragm., mynningar, olika kärl	l. 175-45	"
36	<u>järnföremål</u>	l. 70	"
37	<u>stengodskärl</u> , 1 fragm.	l. 70	koret, fyllnadslager över gravnivå
38	<u>dräktfragment</u> med inslag av guldtråd, 7 st.	l. 35	grav 18, mellan lårbenen samt fastsittande på skulderbladen (bägge sidor), nyckelbenet och lårbenen. Sistnämnda fragm. ej ins. för kons.
39	<u>trädosor inneh. sigill</u> , rött vax	diam. 63-56	grav 58, omedelbart söder om höger lårben
40	<u>färila I</u> , trä	l. 230 diam. 80	grav 17, över vänster armbåge och bäckenets vänstra del med skivan mot NV ovanpå riset, vilket ej tillvaratagits
41	<u>färila II</u> , 3 delar, trä, prof. skaft		grav 44, vid höger arm med påvan mot Ö. An- dreaskors av snott ris omedelb. N om och parall. med färlan ej tillvarat.

fnr	föremål	mått i mm	läge
42	<u>färla</u> III, skadad, trä	l. 95 diam. 50	grav 40
✓ 43	<u>stengodskrus</u> , 1 fragm., relieforn., brun glas.	l. 90	fyllnadslager utanför sakristians nordmur
✓ 44	<u>bokbeslag och bokknäppe</u> , 3 delar, brons	br. 40 l. 60	sakristian, västra rum- met, under tegelgolv, i sandlager
✓ 45	<u>bokknäppe</u> (?), brons, in- rostat i järnföremål	l. 100	"
+ 2 stycken någonstans i grav	46 <u>lergodskärl</u> , 8 fragm., mynningar, olika kärl	l. 90-25	som fnr 43
✓ 47	<u>lergodskärl</u> , 1 fragm., botten	l. 80	"
✓ 48	<u>lergodskärl</u> , 3 fragm., ben, olika kärl	l. 50-20	"
3 fragm. ✓ 49	<u>lergodskärl</u> , 2 fragm., ben, olika kärl	l. 65-50	torngrunden, fyllnads- lager
Bländas av 50 nr. 03	50 <u>lergodskärl</u> , 3 fragm., mynningar, olika kärl	l. 40-25	"
2 fragm. ✓ 51	<u>lergodskärl</u> , fragm., handtag	l. 45	"
✓ 52	<u>lergodskärl</u> , fragm. botten	l. 55	"
✓ 53	<u>lergodskärl</u> , fragm.	l. 20	som fnr 43
54	<u>järnföremål</u> , 2 st.	l. 110-65	långhuset, fyllnads- lager
✓ 55	<u>lergodskärl</u> , fragm., myn.	l. 90	"
✓ 56	<u>fajanskärl</u> , fragm., orn.	l. 55	"
✓ 57	<u>lergodskärl</u> , fragm., myn.	l. 70	"
✓ 58	<u>stengodskärl</u> , fragm., orn.	l. 65	"
✓ 59	<u>porcelinskärl</u> , 2 fragm., orn., ostind.	l. 40	sakristian, östra rum- met, fyllnadslager över kullerstensgolv

fnr	föremål	mått i mm	läge
60	<u>kalk och paten</u> , 13 fragm., vax	diam. 85-80 l. 93	grav 63, omedelbart N om bäckenet, intill stenpackn. för långhus- muren
✓ 61	<u>lergodskärl</u> , 3 fragm., botten, gul glas.	diam. 100	långhuset, fyllnads- lager
✓ 62	<u>lergodskärl</u> , 2 fragm., handtag, olika kärl	l. 110, 70	sakristian, västra rum- met, fyllnadslager över tegelgolv
✓ 63	<u>lergodskärl</u> , 2 fragm., ben, olika kärl	l. 50	som fnr 61
64	<u>handtag</u> , järn	l. 160	fyllnadslager utanför sakristians västmur
✓ 65	<u>verktyg</u> (?), järn med handtagsskoning av brons	l. 170	"
✓ 66	<u>spadskoning</u> (?), fragm., järn	l. 170	fyllnadslager Ö om kormuren
✓ 67	<u>lergodskärl</u> , 3 fragm., mynningar, olika kärl	l. 60-45	"
✓ 68	<u>lergodskärl</u> , 3 fragm., handtag, olika kärl	l. 120-70	" <i>för glas 68</i>
✓ 69	<u>porcelinskärl</u> , 3 fragm., orn., ostind.	l. 35-15	"
70	<u>stengodskärl</u> , 1 fragm., orn., botten		"
✓ 71	<u>stengodskärl</u> , fragm., orn., botten	l. 75	"
72	<u>bokbeslag</u> , 10 st., 2 fragm. br. 55-40 brons, orn.		sakristian, västra rum- met, under tegelgolv i sandlager
✓ 73	<u>bronsbleck</u> , 23 fragm.	l. 135-10	" <i>26/10/1930</i>
✓ 74	<u>bronsbleck</u> , 13 fragm., orn.	l. 35-5	"
✓ 75	<u>bokknäppen</u> , 2 st., brons	l. 44	"

fnr	föremål	mått i mm	läge
✓ 76	<u>bokbeslag</u> , 2 st., brons	l. 50	sakristian, västra rummet, under tegelgolv i sandlager
✓ 77	<u>bronsbeslag</u> , 2 fragm.	l. 50	"
✓ 78	<u>ljusstakar</u> (?), 2 st., brons, närmast kubiska	br. 40	"
✓ 79	<u>mynt</u> , 1 st., silver, DA. HANS (1481-1513)	diam. 15	"
✓ 80	<u>mynt</u> , 2 st., silver GO. GÖTE. SÄNT. BRON. PAT. IL. 30. EL. MECKLENB. (1300-1400 SLUT)	diam. 16, 12	"
✓ 81	<u>mynt</u> , 3 st., silver KRIST. H. O. F. (1448-1481), HANS (1481-1513)	diam. 17, 16, 16	sakristian, v. rummet, omedelbart under tegelgolv
✓ 82	<u>mynt</u> , 2 st., silver HANS (1481-1513)	diam. 17, 16	"
✓ 83	<u>mynt</u> (?), fragm., brons ? MECKLENB. EL. 30. (1300-1400 SLUT)	l. 15	"
✓ 84	<u>kantbeslag</u> med fragm. av trä(pärm?), 2 st., brons	l. 85, 50	som fnr 76
✓ 85	<u>Endbeslag</u> , brons	diam. 23	"
✓ 86	<u>bronsbeslag</u> , 7 st., varav 3 fragm.	l. 86-14	"
✓ 87	<u>bronsbeslag</u> , 2 fragm., orn.	l. 55, 43	"
✓ 88	<u>bronsbeslag</u> , cylindr.	l. 43	"
✓ 89	<u>bronstenar</u> , 2 st., varav 1 fragm.	l. 45, 26	"
✓ 90	<u>bronsbeslag</u> , 2 st., inros- tade i järnfragm.	br. 26, 22	"
✓ 91	<u>hyskor</u> , 2 st., brons, inrostade i järnfragm.	l. 23, 20	"
✓ 92	<u>bronssmältor</u> , 5 st.	l. 63-25	"
✓ 93	<u>ångjärnsbeslag</u> (?) med	l. 126	"

fastrostat bokbeslag av brons

fnr	föremål	mått i mm	läge
✓ 94	<u>märlor</u> , 2 st., järn	l. 95, 70	sakristian, västra rummet, under tegelgolv i sandlager
95	<u>handtag</u> , fragm., järn	l. 140	"
✓ 96	<u>hasp</u> , järn	l. 148	"
✓ 97	<u>spikar</u> , 2 st., järn	l. 235, 167	"
98	<u>järnföremål</u> , 12 st., förrostade	l. 187-63	"
✓ 99	<u>järnring</u>	diam. 250-235	"
100	diverse <u>järnbeslag</u> , förrostade	l. 410-110	"
101	<u>stengodskärl</u> , 14 fragm.	h. 127-25	"
✓ 102	<u>stengodskrus</u> , 2 fragm.	h. 83, 42	"
✓ 103	<u>bronsföremål</u> , föremålt	l. 107	dörröppningen mellan sakrist. och kor, undre nivå
✓ 104	<u>pärlor</u> till radband (?), 30 st., varav 1 facetterad av stenkol (i 2 delar), övriga ben	diam. 6	grav 42, vid höger hand
✓ 105	<u>lergodskärl</u> , 5 fragm., mynningar, olika kärl	br. 96-43	Ö om kyrkan, fyllnads-lager
106	<u>lergodskärl</u> , 6 fragm., handtag, olika kärl	l. 123-85	"
✓ 107	<u>stengodskrus</u> , fragm.	h. 34	"
✓ 108	<u>lergodsgryta</u> , 5 fragm.	br. 100-28	som fnr 94
✓ 109	<u>degel</u> (?), 2 fragm.	h. 42, 39	"
✓ 110	<u>ring</u> , brons	diam. 31	"
✓ 111	<u>plomb</u> , bly	diam. 22	"
✓ 112	<u>sländtrissa</u> (?), halvfabr. sten, orn.	diam. 31	"

nr	föremål	mått i mm	läge
✓ 113	<u>mynt</u> , 1 st., silver KRISTIAN II (1448-1481)	diam. 16	sakristian, östra rum- met, under tegelgolv, i lerfyllning omedelb. över kalklager på trägol
✓ 114	<u>bokknäppe</u> , brons	l. 73	"
✓ 115	<u>bokbeslag</u> , 2 st., brons, orn., varav 1 fastnitat på <u>pärm(?)</u> fragm. av trä	l. 40	"
116	<u>bronsbeslag med textilfragm.</u> 2 st.	l. 43, 42	"
✓ 117	diverse <u>bronsbeslag</u> , 16 fragm.	l. 82-20	" <i>inkl. järnföremål 828</i>
✓ 118	<u>ringar</u> , 2 st., järn ?	diam. 27, 25	"
✓ 119	<u>fönsterglas</u> , 13 fragm., varav 3 triangulära	l. 71-18	"
✓ 120	<u>märlor</u> , 2 st., järn	l. 60, 52	"
+ 3 järnföremål ✓ 121	<u>verktyg (?)</u> , järn	l. 170	"
✓ 122	<u>järnföremål</u> , skålformigt	diam. 240	"
✓ 123	<u>ljuspipor (?)</u> , 2 st., järn h. 85, 78	h. 85, 78	"
✓ 124	<u>ring</u> , järn	diam. 30	"
125	<u>bronsföremål</u> , fragm.	l. 99	"
126	<u>fönsterglas</u> , fragm., triang. l. 42	l. 42	"
✓ 127	<u>bokbeslag</u> , 2 st., brons, orn.	br. 40, 28	sakristian, östra rum- met, i kalklager på trä- golv
✓ 128	<u>bronsbeslag</u> , 4 st., varav 1 helt, övriga fragm., 10 delar	l. 37-9	"
✓ 129	<u>vaxljus</u> , 7 st. delar	l. 440-80 tj. 40-30	sakristian, östra rum- met, under trägolv, över stenpackning för östmur

fnr	föremål	mått i mm	läge
✓ 130	<u>knivskaft</u> (?), avbrutet, horn ?	l. 85	sakristian, västra rum- met, under tegelgolv, i sandlager
✓ 131	<u>hasp</u> (?), järn	l. 135	sakristian, västra rum- met, under kalklager i fyllning över sten- packning för mur
✓ 132	<u>bokknäppe med beslag</u> , brons, det förra orn.	l. 47, 28	sakristian, östra rum- met, under tegelgolv